

Slavko Grum:

Maj v vazi.

Čez okna lijejo zastori, črnega mraku zastori.

Nikjer več ni življenja, nikdar ga ni bilo: razpuščeni so udi, kakor razliti po postelji — — —

Še kašelj je pojenjal, nič več ne trga prs. Komaj senca da se zgane, odloči da se od zidu in prestopi po sobi — — —

Nekaj se je dotaknilo trepalnic, mojih trepalnic se je dotaknila luč. Sestra Kandida mora biti, ki je odprla vrata. Tiha roka se me je vprašaje dotaknila.

«Čutim vas, sestra!»

Zašepetala je; kakor bi se bala, da upihne plaho luč, je dihnila:

«Nekaj sem prinesla; da boste veseli, sem vam prinesla.»

Težke so veke, komaj da razločim lastne misli, ki vstajajo iz temine:

«Kako je to, „biti vesel“, sestra?»

«Vesel? Vesel biti, je imeti široke oči in vlažne kakor otrok.»

Mehke so bile njene besede, kakor vonj bezga so prihajale k meni, kakor nekaj ihtečega, ki si je s težavo utrla pot in sedaj utriplje s perotjo ob srcu.

«Kaj se je zgodilo, sestra? Naenkrat mi je kakor — kakor —. O, sestra, daleč je, da je bilo tako, daleč, da sem imel oči velike in vlažne. Komaj da jih razločim v daljavi. V kapelici je bilo, ob Materi Božji sem klečal in roke so mi dišale po šmarnicah. In — naenkrat mi je kakor takrat, kakor spomin šmarnic da me je poklical. Sestra, sestra, ali že rastejo bele cvetlice, diši li že zunaj pomlad?»

«Glejte jo, pomlad! Pri vas so šmarnice!»

Odprl sem oči, k njeni roki sem se vzel: na omarici je vaza belega maja.

Pognal sem se kvišku, iztegnil sem roke, da bi objel rože, da bi vdihnil —. Telo je padlo vznak. Pozabil sem, da sem mrtev.

«Ne umreti, ne, ne! Sestra Kandida, naj živim, pustite me živeti! Zakaj ste spustili zavese? Vzeli ste mi Lidijco, še prijatelj ne sme več k meni. In sedaj me hočete prevariti še za pomlad!»

Bleda žena se je sklonila k meni, blede žena mi je božala čelo:

«Saj če bi bili zunaj, ne bi videli pomladi, saj če bi hodili mimo rož, ne bi jih poznali. Božali bi roko Lidije, misli pa bi krvavele. Ubogi, zunaj ne rastejo rože in ne diši pomlad. Ob drevje se lovi jok, kletev se po ulicah opoteka — — —»

Prijel sem jo okrog vratu, tik k obrazu sem se vzpel, pogledal v oči. Gledal sem jo dolgo, dolgo, brez usmiljenja. Nuna je vzdrgetalala. Roka se je odločila, padla v temo. In je zajokala. Njene rame je stisnil iht.

Ivan Albreht:

Doživljaj.

Svojega starega očeta se spominjam kot častitljivega starčka. Po šegi, ki je tiste dni že s pospešeno naglico izumirala, je nosil dolge lase, ki so se mu usipali globoko na tilnik. Bili so že čisto beli ter na temenu nekoliko zredčeni. To je bil na tem človeku menda edini znak visoke starosti; kajti sicer je bil moj stari oče čil in čvrst. Vsaj meni, ki sem bil takrat sedemleten dečko, se je zdel višek vsega popolnega in blagega na svetu. Ljubil sem ga z vso ljubeznijo, kolikor je premore tak otrok, poslušal njegove besede ter hranil njegova številna pripovedovanja kakor dragocen zaklad v svojem srcu. Vedel je namreč povedati toliko, da nama večeri niso bili nikdar predolgi, deževna jesen nikoli dolgočasna, dà, celo toliko, da sem hotel biti neprenehoma blizu njega in nisem maral ne igrač, ne družčine svojih vrstnikov.

Bogve, koliko lepega, ki je bilo morda njegova last, je že izginilo iz mojega spomina, še danes pa mi je živo pred očmi tale doživljaj:

— To je bilo takrat, — je pravil stari oče, — ko sem bil jaz tvoje starosti, takole pred kakimi petinsedemdesetimi leti. Jesenski čas je bilo, že po svetem Martinu. Oče so gnali nekam daleč par volov na semenj, par lepih sivcev. Zjutraj so šli zgodaj še po temi; pod noč so pa rekli, da pridejo spet domov. Jaz sem se jim bil še prejšnji večer priporočil, naj mi prinesejo belega kruha, in so mi tudi obljubili. Takrat je bilo še vse drugače, veš. Bel kruh smo imeli samo o božiču, veliki noči in o binkoštih, drugače smo pa otepali ovsenjak, ki zbada po ustih kakor brinje. Zato sem bil očetove obljube silno vesel in se mi je vso noč sanjalo o belem kruhu. Tudi zjutraj sem se zbudil, dasi je bila še trdna tema, ko so oče odhajali. Slišal sem, kako so rekli materi: «Pazi nase in na vse skupaj, če bi me ne bilo več nazaj!» Mati so zavrnilo: «Oh, ne bodi tak! Kamor greš, govoriš tako!» Nato spet oče: «Kdaj človek gre, to ve; kdaj se vrne, je v božjih rokahl!» Potlej sem spet slišal mater: «Mešetarjev se varuj in glej, da se preveč ne zapleteš mednje!» Nato so še pokropili živino, rekli: «Bog in ta sveti križ božji!» pa so pognali. —